

In ons themanummer over het Duits, afgelopen november, vroegen we u om uw favoriete Duitse woord of uitdrukking. En dat hebben we geweten. U reageerde massaal, én u had een duidelijke voorkeur.

Redactie *Onze Taal*

En het mooiste Duitse woord van onze taal is ...

Illustratie: Frank Dam

fingerspitzengefühl

Als *fingerspitzengefühl* een schaatser was geweest, zou het met vele rondjes voor-sprong hebben gewonnen. Want vanaf dag één van de verkiezing was het duidelijk: *fingerspitzengefühl* is met afstand uw favoriete Duitse leenwoord. Maar liefst 30% van de 3358 deelnemers stemde op die term, die volgens Van Dale staat voor een “goed ontwikkeld gevoel voor het in een bep. (delicate) situatie vereiste optreden”.

Met 1011 stemmen haalde *fingerspitzengefühl* bijna tweemaal zo veel stemmen als de nummer twee uit de lijst, *überhaupt*. De overige woorden uit de top-10 waren meer aan elkaar gewaagd:

1. *fingerspitzengefühl* (30,1%)
2. *überhaupt* (15,2%)
3. *sowieso* (12,7%)
4. *einzelgänger* (12,4%)
5. *aha-erlebnis* (11,9%)

6. *ins blaue hinein* (10,7%)
7. *quatsch* (8,9%)
8. *weltschmerz* (8,1%)
9. *himmelhoch jauchzend* (7,6%)
10. *heimwee* (6,6%)

(Dat de percentages in totaal boven de honderd komen, komt doordat iedereen in totaal drie woorden mocht kiezen.)

Eigenlijk was er maar één groep lezers die het winnende woord niet boven aan zijn lijstje had gezet, en dat waren jongeren van 11 tot en met 20 jaar. Bij hen kwam *fingerspitzengefühl* met 12,4% van de stemmen pas op de vijfde plaats, na *sowieso* (21,8%), *überhaupt* (19,3%), *ach so* (13,4%) en *über-* als voorvoegsel (12,9%). Bij alle andere leeftijdsgroepen stond *fingerspitzengefühl* wél steevast bovenaan, en ook de rest van de top-10 was steeds ongeveer gelijk aan de algemene top-10 hierboven.

■ FONETISCH FEESTJE

De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat *Onze Taal* niet de eerste was met een dergelijke verkiezing. In 2004 zocht het Goethe-Instituut in meer dan honderd landen naar het mooiste Duitse woord, al ging het toen om het mooiste Duitse woord in het Duits, en niet per se in de eigen taal, zoals bij ons. Duitstaligen zelf kozen – net als de Slovenen en de Bulgaren – voor het zoete *Liebe*, Amerikanen voor *Gemütlichkeit* en Zuid-Koreanen voor *Mutter*. Het favoriete woord van Nederlanders? Juist, ook daar *Fingerspitzengefühl*.

Wat maakt dat *fingerspitzengefühl* zo onweerstaanbaar voor ons? Dat weten we niet uit eerste hand, want voor dit woord ontvingen we geen stemverklaringen – iets wat voor andere woorden incidenteel overigens wel gebeurde. Zo koos iemand voor *überhaupt* “vanwege de geniale grap van Herman Finkers:

‘Ik ken überhaupt maar één woord Duits’”, en verklaarde een ander de liefde aan *fremdkörper* “omdat dit woord zichzelf zo mooi betekent”.

Ongetwijfeld speelt de klank van *fingerspitzengefühl* een rol bij de brede waardering die er voor het woord is. Uit een verkennend onderzoek dat taalkundige Marc van Oostendorp in 2004 uitvoerde voor *Onze Taal* bleek dat Nederlanders vooral houden van medeklinkers die je met je tanden maakt (*l, t, d, n* en *s*), of met je lippen (*m, b, p, v* en *f*). Door de hoge concentratie van gewaardeerde medeklinkers (*f-s-p-t-s-n-f-l*) is het uitspreken van *fingerspitzengefühl* voor de gemiddelde Nederlander niet minder dan een fonetisch feestje.

En wat verder mee zal spelen is dat er geen bondig Nederlands woord voor is, dat het nog echt herkenbaar is als Duits, dat het een mooi ritme heeft en ook nog een positieve, bijna poëtische betekenis. Maar dat geldt voor veel van de andere woorden uit de top-10 ook – dus het blijft sowieso hineininterpretieren ...

■ AFFENGEIL

Sommige stemmers maakten ons erop attent dat op onze shortlist van 66 termen nu net de allermooiste woorden ontbraken. Daaronder waren nogal wat lange (onzin)woorden, zoals de bekende *Donaudampfschiffahrtselektrizitätshauptbetriebswerkbauunterbeamten-gesellschaft* en *reichseisenbahnknotenpunkthinundherschieber*, maar ook enkele termen die al iets meer ingeburgerd leken in het Nederlands: *Jetzt geht's los*, *fernweh*, *affengeil* en *bratwurst*. Maar we moeten iedereen met een zelf aangedragen woord teleurstellen: geen enkele term werd vaak genoeg geopperd om de einduitslag te kunnen beïnvloeden.

We willen de duizenden stemmers heel hartelijk bedanken voor hun deelname. Onder hen werden tien exemplaren verloot van de *Van Dale taalgids Duits eten & drinken* en drie van het *Contrastief woordenboek Nederlands-Duits*. De uitverkorenen ontvangen hiervan binnenkort bericht. ■